

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันผักกลายเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อเกษตรกรไทย เนื่องจากการผลิตผักให้ผลตอบแทนเร็วกว่าพืชชนิดอื่น ระยะเวลาการเติบโตสั้น ในปีหนึ่ง ๆ สามารถผลิตได้หลายครั้ง และคนไทยได้เห็นความสำคัญเกี่ยวกับสุขภาพมากขึ้น ทำให้มีการบริโภคผักกันเป็นจำนวนมาก การที่ผักเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคเป็นจำนวนมาก ทำให้ผลผลิตที่ออกมาไม่เพียงพอกับความ ต้องการของตลาด วิธีที่จะทำให้ผลผลิตเพียงพอจะต้องเร่งผลิตผักโดยใช้เวลาผลิตให้น้อยที่สุด ด้วยการใช้น้ำ สารเคมีเร่งผลผลิต และสารเคมีกำจัดศัตรูพืช เพื่อให้ผักเหล่านี้มีสีสวยงามน่ารับประทาน ไม่มีแมลงเจาะตามผิวใบ จะเห็นได้ว่าการผลิตผักของเกษตรกรในประเทศไทยเป็นการผลิตเพื่อการค้ามากขึ้น นอกจากจะผลิตผักเพื่อขายในประเทศแล้วยังสามารถส่งผักและผลิตภัณฑ์ ผักไปจำหน่ายยังต่างประเทศได้อีกด้วย ซึ่งในแต่ละปีสามารถนำเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศได้ เป็นจำนวนมาก โดยในปี 2539 การส่งออกผักสดและผลิตภัณฑ์ผักมีมูลค่า 8,355.1 ล้านบาท ในปี 2540 มีมูลค่าเพิ่มขึ้นเป็น 9,358.9 ล้านบาท และคาดว่าจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในปีต่อ ๆ ไป (ตาราง 1.1) จึงกล่าวได้ว่าผักเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญชนิดหนึ่งของประเทศ

จากการที่เกษตรกรผลิตผักเพื่อการค้ามากขึ้น ลักษณะการผลิตผักจึงเป็นการผลิตผักชนิด เดียวกันหรือผลิตผักติดต่อกันในพื้นที่เดิมเป็นเวลานานหลายปี โดยไม่มีการผลิตพืชชนิดอื่นหมุนเวียนสลับกัน ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับแมลงศัตรูพืชผักตามมา แม้ว่าเกษตรกรจะใช้สารเคมีหรือยาฆ่าแมลงเพิ่มขึ้นแต่ก็ไม่สามารถยับยั้งการระบาดของแมลงศัตรูพืชบางชนิดได้ โดยเฉพาะหนอนใย ผัก การกำจัดศัตรูพืชมักกล่าวถึงจึงต้องมีการเพิ่มปริมาณการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมากขึ้น ซึ่งมีผล ทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น และผลตอบแทนที่ได้ลดน้อยลง อีกทั้งยังมีโรคและแมลงศัตรูพืชต่าง ๆ เกิดขึ้นได้ เพราะตามธรรมชาติของโรคและแมลงจะสามารถปรับตัวและสร้างความต้านทานต่อยา ฆ่าแมลงได้ เกษตรกรจึงต้องเพิ่มปริมาณสารเคมีกำจัดศัตรูพืชมากขึ้นทุกปี เช่น การใช้สารเคมี กำจัดศัตรูพืชในปี 2539 มีปริมาณ 32.27 ล้านกิโลกรัม มูลค่า 3,593 ล้านบาท ซึ่งถือว่ามีการใช้ ในปริมาณที่สูงมาก (ตาราง 1.2) เป็นผลทำให้เกิดปัญหาสารพิษตกค้างในพืชผัก เมื่อผู้บริโภครับ ประทานในปริมาณมากและเป็นเวลานานก็จะได้รับผลจากการสะสมของยาชนิดต่าง ๆ ที่ติดมากับ

พืชผักเหล่านั้น และก่อให้เกิดโรคต่าง ๆ มากมาย นอกจากผู้บริโภครแล้วในกลุ่มผู้ผลิตเองก็ได้รับสารพิษจากการใช้สารเคมีเหล่านั้น และยังส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอีกด้วย จากการที่ผู้บริโภครให้ความสนใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและมีความตระหนักในเรื่องการบริโภครมากขึ้น ผักปลอดสารพิษจึงกลายเป็นผลผลิตที่ได้รับความนิยมจากบุคคลทั่วไป เพราะการบริโภครผักปลอดสารพิษจะไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพทั้งผู้ผลิต ผู้บริโภคร และสิ่งแวดล้อม ดังนั้นกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีนโยบายให้มีโครงการปลูกผักปลอดสารพิษขึ้น โดยมีการส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตผักปลอดสารพิษซึ่งยึดหลักการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (integrated pest management : IPM) เช่น การผลิตผักในมุ้งตาข่ายในล่อน หรือที่เรียกว่า “ผักกางมุ้ง” การผลิตผักโดยใช้สารสกัดจากเมล็ดสะเดามาใช้กำจัดศัตรูพืช เป็นต้น (บทที่ 2) แนวความคิดนี้ได้มาจากประเทศไต้หวัน ซึ่งเป็นวิธีการที่จะช่วยป้องกันแมลงศัตรูพืชผักไม่ให้มาทำลายผักได้หรือมาทำลายได้น้อยลง จึงเป็นการลดการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชลง นั้นหมายถึงการลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกรได้ส่วนหนึ่ง นอกจากนี้ยังทำให้เกิดความปลอดภัยต่อผู้ผลิต ผู้บริโภคร และช่วยลดมลภาวะที่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อมด้วย

ผักเป็นพืชเศรษฐกิจชนิดหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ ที่สามารถปลูกได้กระจายทั่วไปทั้งจังหวัด ในปี 2540 จังหวัดเชียงใหม่มีพื้นที่ปลูกผักรวมทั้งสิ้น 193,354 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 12 ของพื้นที่ทั้งหมด (ตาราง 1.3) แต่ปัจจุบันการผลิตผักของเกษตรกรในจังหวัดประสบปัญหาศัตรูพืชเข้าทำลาย ทำให้เกษตรกรจำเป็นต้องใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัด เนื่องจากเกษตรกรเห็นว่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืชให้ผลเร็วและมีประสิทธิภาพสูง และจากการขาดความรู้ความเข้าใจในการเลือกใช้สารเคมีทำให้เกษตรกรใช้สารเคมีหลายชนิดซ้ำซ้อนกันในปริมาณที่ไม่เหมาะสมและเกินความจำเป็น การปฏิบัติเช่นนี้ต่อเนื่องกันเป็นเวลานานกลายเป็นปัญหาต่อเกษตรกรผู้ผลิต ผู้บริโภคร และสิ่งแวดล้อมที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น ดังนั้นจังหวัดเชียงใหม่จึงได้มีการดำเนินโครงการส่งเสริมการผลิตผักปลอดสารพิษขึ้น โดยเริ่มโครงการตั้งแต่ปี 2531 เพื่อป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน มีวัตถุประสงค์ที่จะเพิ่มปริมาณผักปลอดสารพิษที่มีมาตรฐานด้านสุขภาพอนามัยมากขึ้น มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริโภครได้รู้จักและบริโภครผักปลอดสารพิษมากขึ้น จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมาผู้บริโภครเริ่มให้ความสนใจและต้องการที่จะบริโภครผักปลอดสารพิษเพิ่มขึ้น แต่เกษตรกรไม่สามารถผลิตผักปลอดสารพิษได้เพียงพอกับความต้องการของตลาดทั้งด้านชนิดและปริมาณ ปัจจุบันทางจังหวัดจึงได้มีการส่งเสริมให้มีการผลิตผักปลอดสารพิษเพิ่มขึ้นอีกโดยส่งเสริมให้มีการผลิตผักเพื่อการค้าในพื้นที่ 9 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่ริม อำเภอสารภี อำเภอแม่แตง อำเภอสันกำแพง อำเภอเมือง อำเภอจอมทอง อำเภอดอยสะเก็ด อำเภอฮอด และอำเภออมก๋อย และส่งเสริมการผลิตผักเพื่อบริโภครในท้องถิ่นจำนวน 13 อำเภอ 2 ถึงอำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่แจ่ม อำเภอฝาง

อำเภอสะเมิง อำเภอเชียงดาว อำเภอแม่ฮาด อำเภอพร้าว อำเภอสันป่าตอง อำเภอสันทราย อำเภอหางดง อำเภอดอยเต่า อำเภอเวียงแหง อำเภอไชยปราการ อำเภอแม่วาง กิ่งอำเภอแม่ออน และกิ่งอำเภอดอยหล่อ ผักที่ส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตส่วนใหญ่เป็นผักที่นิยมของผู้บริโภค เช่น ผักคะน้า ผักกาดขาว กะหล่ำปลี กะหล่ำดอก กวางตุ้ง ปวยเล้ง เป็นต้น

ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่วิม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพื้นที่ที่มีการปลูกผักปลอดสารพิษมากที่สุด โดยสำนักงานเกษตรอำเภอแม่วิม ได้รับความร่วมมือจากฝ่ายป้องกันและกำจัดศัตรูพืช สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ ส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตผักปลอดสารพิษ ภายใต้โครงการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชผักโดยวิธีผสมผสานและหมู่บ้าน IPM ซึ่งในปี 2538 มีพื้นที่ 2.5 ไร่ โดยใช้มุ้งตาข่ายไนล่อน 10 หลัง มีสมาชิกร่วมโครงการ 6 ราย ในปี 2541 มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้นเป็น 63 ราย มีพื้นที่ดำเนินงานจำนวน 132.5 ไร่ โดยแบ่งเป็นพื้นที่ผลิตผักในมุ้งตาข่ายไนล่อน (ผักกางมุ้ง) 22.5 ไร่ จำนวนมุ้ง 90 หลัง และพื้นที่ผลิตผักนอกมุ้งตาข่ายไนล่อน (ผักนอกมุ้ง) จำนวน 110 ไร่ (ตาราง 1.4) จะเห็นว่าเกษตรกรให้ความสนใจผลิตผักปลอดสารพิษเพิ่มมากขึ้น จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงมีความสนใจศึกษาถึงการผลิตผักปลอดสารพิษในมุ้งตาข่ายไนล่อน (ผักกางมุ้ง) และนอกมุ้งตาข่ายไนล่อน (ผักนอกมุ้ง) ว่าการผลิตผักแบบใดจะมีความเหมาะสมกับสภาพของ อำเภอแม่วิม จังหวัดเชียงใหม่มากที่สุด และการผลิตผักในแต่ละแบบจะมีต้นทุนและผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับเป็นอย่างไร ซึ่งผลจากการศึกษาครั้งนี้ นอกจากจะช่วยให้ทราบถึงระดับต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตผักปลอดสารพิษแต่ละแบบแล้วยังสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการพิจารณาส่งเสริมให้มีการผลิตผักปลอดสารพิษของกรมส่งเสริมการเกษตรในเขตอำเภออื่น ๆ และจังหวัดใกล้เคียงต่อไป

ตาราง 1.1 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกพืชผักของประเทศไทยปี 2537 - 2540

ปริมาณ : เมตริกตัน

มูลค่า : ล้านบาท

รายการ	2537		2538		2539		2540	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
รวมผักสด	46,586	1,019.3	52,711	952.7	81,087	1,351.4	74,957	1,487.1
หอมหัวใหญ่	4,922	69.8	12,925	214.9	21,054	204.1	3,021	35.7
หอมหัวเล็กสด	7,624	36.0	7,602	37.9	6,430	38.0	6,933	36.9
ผักอ้าพวกกระเทียม	1,014	15.0	320	8.1	1,009	9.9	2,857	19.2
มะเขือเทศสด	1,347	6.9	2,383	7.4	2,376	9.4	2,344	9.3
มันฝรั่งสด	155	2.5	103	1.2	455	4.9	664	8.1
พริกสด	11,815	79.2	10,358	74.4	8,825	69.0	10,002	78.0
ข้าวโพดหวาน	2,523	36.7	3,536	81.2	3,328	45.5	3,260	47.3
หน่อไม้ฝรั่ง	2,275	205.5	1,817	67.6	1,133	103.6	1,511	163.8
หน่อไม้สด	54	2.0	7	0.3	71	4.2	67	2.0
กะหล่ำดอก	84	0.7	28	0.4	24,287	488.7	28,780	606.0
ผักตระกูลกะหล่ำ	1,250	7.5	98	1.4	296	2.1	263	1.8
ผักกาดหอมห่อ	1	0.01	-	-	-	-	0.2	@
ผักกาดหอม	102	1.1	@	@	2	0.04	3	0.1
ชิโครี	2	0.1	3	0.1	@	@	19	0.7
แครอท	45	1.9	39	1.7	144	5.7	345	12.7
หัวผักกาดอื่น ๆ	982	253.2	135	69.3	268	61.8	49	1.0
แตงร้าน/แตงกวา	45	1.1	356	10.3	6	0.4	3	0.3
ถั่วลิ้นเต่า	53	7.9	50	8.6	94	15.1	53	8.1
ถั่วฝักยาว/ถั่วแขก	174	7.1	-	-	38	0.9	1	@
ผักตระกูลถั่ว	24	2.1	123	6.3	27	0.7	1	0.1
มะเขือม่วง	35	1.4	5.0	0.4	8	0.4	6	0
ถั่วงอก	6	0.4	@	@	@	@	-	-
เห็ดสด	6	0.7	38	3.2	46	6.0	78	10.9
กระเจี๊ยบเขียว	5,658	205.0	3,930	188.0	4,361	217.8	4,445	259.5
ผักสดอื่น ๆ	6,390	75.5	8,855	80.0	6,838	63.2	10,252	185.2
ผักแช่แข็ง	34,916	929.2	34,199	1,221.5	44,278	1,429.4	38,815	1,498
มันฝรั่ง	233	6.5	122	4.0	109	2.4	1	@
ถั่วลิ้นเต่า	2	0.1	28	1.1	19	0.7	3	0.2
ถั่วฝักยาว/ถั่วแขก	11,072	373.2	10,785	387.5	15,930	605.8	14,467	654.9
ผักตระกูลถั่ว	1,859	64.7	1,974	73.0	2,704	103.6	3,307	153.7
กระเจี๊ยบเขียว	291	12.6	479	29.5	392	21.2	331	22.2
ข้าวโพดหวาน	1,298	50.6	998	41.2	1,546	56.7	985	27.7
ผักแช่แข็งอื่น	3,320	100.8	2,600	195.3	4,004	205.6	6,121	326.0
ผักแช่แข็งผสม	16,841	254.7	17,213	488.9	19,574	433.4	13,600	303.3

ตาราง 1.1 (ต่อ)

ปริมาณ : เมตริกตัน

มูลค่า : ล้านบาท

รายการ	2537		2538		2539		2540	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
ผักกระป๋อง	166,510	3,205.6	177,306	3,840.9	167,892	3,917.0	171,150	4,533.8
มะเขือเทศทั้งผล	11,471	100.6	11,970	175.2	10,725	169.7	9,133	169.2
ส่วนของมะเขือเทศ	2,222	48.4	3,423	79.6	2,321	57.5	4,680	98.3
เห็ด (Mushroom)	6,209	262.2	6,019	243.5	4,553	186.4	3,431	181.3
กะหล่ำปลีคอง	2	0.04	13	0.4	156	0.5	19	0.1
ถั่วลันเตา	73	4.8	66	2.1	26	0.6	409	10.9
ถั่ว (Bean)	336	5.9	878	18.8	1,483	37.5	892	27.8
หน่อไม้ฝรั่ง	1,000	30.2	458	11.4	61	1.7	37	2.0
มะกอก	30	0.9	34	1.1	132	5.1	133	5.5
ข้าวโพดหวาน	4,249	65.5	10,410	229.3	13,785	301.1	18,297	461.2
หน่อไม้	71,199	1,110.9	64,235	1,285.1	53,775	1,097.7	44,078	1,019.1
ข้าวโพดอ่อน	46,187	963.7	50,426	1,071.9	48,638	1,085.3	59,585	1,598.4
หัวผักกาดเต็ม	232	5.7	745	7.0	158	4.3	162	4.5
แดงเต็มคอง	1,446	38.0	2,177	52.9	1,205	40.0	633	25.0
ตั้งถ่าย	221	3.5	310	3.1	186	3.1	120	3.0
ผักกาดคอง	5,604	113.9	6,203	121.5	5,784	133.7	3,715	97.0
ผักกระป๋องอื่น ๆ	16,083	381.4	19,939	538.0	24,904	792.8	25,796	830.5
ผักแช่น้ำเกลือ	5,112	155.7	4,441	154.8	3,986	165.2	3,094	138.0
หอมหัวใหญ่	110	1.1	40	0.6	54	4.1	1,133	15.2
แดงร้าน/ แดงกวา	1,737	36.7	1,829	49.7	954	29.9	492	21.0
ผักแช่น้ำเกลือ	3,265	117.9	2,572	104.5	2,978	131.2	1,469	101.8
ผักคองน้ำส้ม	42,566	660.5	32,872	817.4	35,601	1,177.7	37,714	1,187.3
แดงร้าน/ แดงกวา	972	32.2	864	28.0	1,127	34.2	682	25.0
หอมหัวใหญ่	@	@	@	@	@	@	-	-
ผักคอง (ชิง)	41,594	628.3	32,008	789.4	34,474	1,143.5	37,032	1,162.3
ผักตากแห้ง	8,264	243.3	9,717	294.2	8,272	314.4	16,832	514.7
กระเทียมแห้ง/ผง	5	0.3	9	0.3	37	2.6	25	3.0
หอมหัวเล็กแห้ง	626	5.9	330	3.4	375	3.3	137	2.1
หอมหัวใหญ่แห้ง	41	0.6	185	4.0	7	3.6	5	2.1
เห็ดแห้ง	25	5.0	47	5.6	54	10.4	45	7.1
ผักแห้งอื่น ๆ	1,505	106.3	2,501	113.8	1,365	74.8	1,526	107.8
พริกแห้ง/ผง	1,234	26.6	591	35.0	463	40.0	1,048	62.0
จิงตดและแห้ง	4,710	92.3	6,031	130.0	5,914	176.3	13,977	337.5
หน่อไม้แห้ง	118	6.3	23	2.1	57	3.4	69	3.1
รวมทุกรายการ	303,954	6,213.7	311,246	7,281.5	341,116	8,355.1	342,561	9,358.9

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ หมายเหตุ : @ มีการส่งออกน้อย

ตาราง 1.2 ปริมาณและมูลค่าสารกำจัดศัตรูพืชนำเข้าของประเทศไทย ปี 2539

ชนิดสารกำจัดศัตรูพืช	จำนวนผลิตภัณฑ์ (ชนิด)	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)	ปริมาณสารออกฤทธิ์ (กก.)
สารกำจัดแมลง	75	7,708,484	1,150,773,104	5,106,526
สารกำจัดไร	8	404,144	71,904,436	145,504
สารรมควันพิษ	3	344,613	30,158,775	315,624
สารกำจัดหนู	4	97,986	5,960,951	31,829
สารกำจัดโรคพืช	64	7,065,244	533,797,657	4,884,921
สารกำจัดวัชพืช	51	16,108,318	1,704,657,349	9,554,468
สารควบคุมการเจริญเติบโตของพืช	16	499,718	92,307,804	289,867
สารกำจัดหอยทาก	2	46,145	3,615,459	3,136
รวม	223	32,274,652	3,593,175,175	20,331,875

ที่มา : กรมวิชาการเกษตร

ตาราง 1.3 การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรของจังหวัดเชียงใหม่ ปี 2540

เนื้อที่เพื่อการเกษตร	จำนวน (ไร่)	ร้อยละ
เนื้อที่ทำนา	725,077	45
เนื้อที่ปลูกพืชไร่	402,821	25
เนื้อที่ปลูกพืชสวน	241,692	15
เนื้อที่ปลูกผัก	193,354	12
เนื้อที่ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ	3,223	0.2
เนื้อที่ทิ้งร้างว่างเปล่า	45,116	2.8
รวม	1,611,283	100

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์ จังหวัดเชียงใหม่

ตาราง 1.4 พื้นที่การผลิตผักปลอดสารพิษ ต. โป่งแยง อ. แม่ริม จ. เชียงใหม่ ปี 2538 - 2541

พื้นที่ผลิตผักปลอดสารพิษ	2538	2539	2540	2541
พื้นที่ในมุ้งตาข่ายในล่อน (ไร่)	2.5	9.5	16.5	22.5
จำนวนมุ้ง (หลัง)	10	38	66	90
พื้นที่นอกมุ้งตาข่ายในล่อน (ไร่)	-	-	-	110
จำนวนเกษตรกร (ราย)	6	13	57	63
รวมพื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	2.5	9.5	16.5	132.5

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่, 2542.

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) ศึกษาเปรียบเทียบต้นทุน - ผลตอบแทนของการผลิตผักปลอดสารพิษ ในมุ้งตาข่ายในล่อนและนอกมุ้งตาข่ายในล่อน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
- 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการผลิตผักปลอดสารพิษในมุ้งตาข่ายในล่อน และนอกมุ้งตาข่ายในล่อน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

- 1) ทราบถึงต้นทุน - ผลตอบแทนของการผลิตผักปลอดสารพิษทั้ง 2 แบบ คือ การผลิตผักในมุ้งตาข่ายในล่อน และการผลิตผักนอกมุ้งตาข่ายในล่อน
- 2) เพื่อนำผลที่ได้รับจากการศึกษาไปปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานในการส่งเสริมให้เกษตรกรมีความสนใจในการผลิตผักปลอดสารพิษมากขึ้น

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาการเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทน ของการปลูกผักปลอดสารพิษในมุ้งตาข่ายในล่อน และนอกมุ้งตาข่ายในล่อน เฉพาะเกษตรกรที่อยู่ในโครงการของกรมส่งเสริมการเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ในเขต ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่สะดวกต่อการเก็บข้อมูล เหมาะสมกับเวลา ค่าใช้จ่าย และมีจำนวนเกษตรกรเพียงพอในการเก็บข้อมูล

ปัจจุบันอำเภอแม่ริมมีเกษตรกรผลิตผักปลอดสารพิษทั้งหมด 42 ราย ในการศึกษาครั้งนี้จะใช้จำนวนเกษตรกรที่ผลิตผักปลอดสารพิษทั้งหมดเป็นประชากรศึกษาซึ่งแบ่งเป็น

- หมู่ที่ 1 มีเกษตรกร 4 ราย
- หมู่ที่ 2 มีเกษตรกร 3 ราย
- หมู่ที่ 3 มีเกษตรกร 31 ราย
- หมู่ที่ 9 มีเกษตรกร 4 ราย

1.5 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลโดยตรง คือ เกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดสารพิษ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 42 ราย โดยการใช้วิธีสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามที่กำหนดขึ้น

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) เป็นข้อมูลที่ใช้ประกอบผลงานวิจัยเพื่อให้งานวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งได้จากหนังสือ วารสาร รายงานการวิจัย ตลอดจนเอกสารด้านสถิติข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานราชการที่ได้เก็บรวบรวมไว้ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอแม่ริม หน่วยป้องกันและกำจัดศัตรูพืชที่ 1 สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

ผักปลอดสารพิษ หมายถึง ผักที่ปราศจากปริมาณสารพิษตกค้างรวมทั้งผักที่ยังมีสารพิษตกค้างเจือปนอยู่บ้างแต่ต้องไม่เกินค่า MRL (maximum residue limit) ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ภาคผนวก) ซึ่งกำหนดโดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ และองค์การอนามัยโลก

การผลิตผักปลอดสารพิษในมุ้งตาข่ายในล่อน (ผักกางมุ้ง) หมายถึง การผลิตผักปลอดสารพิษที่เกษตรกรทำการผลิตในโรงเรือนที่กั้นโดยใช้มุ้งหรือในล่อนเพื่อป้องกันศัตรูพืช

การผลิตผักปลอดสารพิษนอกมุ้งตาข่ายในล่อน (ผักนอกมุ้ง) หมายถึง การผลิตผักปลอดสารพิษที่เกษตรกรทำการผลิตในที่โล่งทั่วไป

สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช หมายถึง สารเคมีทางการเกษตรซึ่งใช้กันมากในการป้องกันหรือกำจัดศัตรูพืชชนิดต่างๆ ได้แก่ กลุ่มสารกำจัดแมลง สารกำจัดราและโรคพืช และสารกำจัดวัชพืช

สารตกค้าง หมายถึง สารกำจัดศัตรูพืชที่เกษตรกรฉีดพ่นพืชผัก เพื่อทำการป้องกันกำจัดศัตรูพืช โดยสารนี้ติดมากับผักในปริมาณที่ไม่ปลอดภัยแก่ผู้บริโภค

การจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน (IPM) หมายถึง ระบบการจัดการศัตรูพืชโดยคำนึงถึงความเกี่ยวเนื่องระหว่างสิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงของจำนวนศัตรูพืช โดยใช้วิธีการทุกอย่างที่เหมาะสมและวิธีปฏิบัติทุกอย่างที่ผสมผสานกันได้ เพื่อใช้ในการควบคุมปริมาณศัตรูพืชให้อยู่ในระดับต่ำกว่าที่จะก่อให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจหรือมากเกินไปกว่าที่จะยอมรับได้

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University